

Intercanvis comercials i inversió estrangera directa. Panoràmica mundial

EZEQUIEL BARÓ

En general, hom considera que el grau d'internacionalització del sector de serveis és força baix. A diferència del sector manufacturer –que, sovint, opera en mercats d'abast mundial–, la major part de les activitats terciàries han tingut, fins fa relativament poc, uns mercats primordialment d'abast nacional i, fins i tot, només d'abast local i regional. Tanmateix, aquesta és, certament, una veritat a mitges.

El protagonisme creixent de les activitats de serveis en el procés d'internacionalització de les economies es fa palès en l'evolució dels indicadors d'obertura a l'exterior d'aquestes activitats. Tanmateix, les característiques de molts serveis –que, per la modalitat de la seva prestació, requereixen una proximitat física i una interacció més o menys continuada entre el proveïdor i l'usuari del servei– fan que la pauta dels intercanvis internacionals de serveis sigui força diferent de la dels intercanvis de béns. En conseqüència, el seu enregistrament estadístic requereix uns instruments apropiats i, en gran mesura, diferents dels que s'utilitzen per a quantificar el volum de transaccions internacionals de béns. Això s'observa en l'evolució dels intercanvis comercials de serveis i en l'evolució de la inversió estrangera directa.

Conceptualització i base estadística de les transaccions internacionals de serveis

Una resposta important de la comunitat internacional davant la progressiva mundialització dels intercanvis de serveis fou la creació, l'1 de gener de 1995, de l'**Organització Mundial de Comerç** (OMC). L'OMC ofereix el marc institucional comú per al desenvolupament de les relacions comercials en els seus països membres.

L'AGCS estableix un primer conjunt de normes i disciplines que han de regir l'aplicació de mesures comercials en matèria de serveis per als països de l'OMC.

Un dels principals acords assolits a l'Organització Mundial del Comerç ha estat l'**Acord General sobre el Comerç de Serveis** (AGCS). L'AGCS estableix un primer conjunt de normes i disciplines que han de regir l'aplicació de mesures comercials en matèria de serveis per als països de l'OMC.

Els patrons bàsics de l'AGCS són: una sèrie d'objectius generals,¹ un conjunt de compromisos específics² i diversos annexos.

Les negociacions comercials necessiten estadístiques apropiades, tant per a negociar els compromisos específics que s'associen a les transaccions, com després per a fiscalitzar el compliment de les condicions establertes en els intercanvis o la seva modificació, així mateix negociada.

En la majoria de casos, el desenvolupament de les estadístiques sobre el comerç de serveis ha anat per darrere de la realitat del mercat. Per solucionar aquestes insuficiències i deficiències de les estadístiques sobre els intercanvis internacionals de serveis, l'AGCS ha endegat diverses iniciatives. Les dues principals han estat, fins ara:

- ▶ La delimitació dels modes de *subministrament de serveis*.³
- ▶ L'elaboració de la **Llista de Classificació Sectorial dels Serveis** (l'anomenat document GNS/W/120).

L'any 1991, la secretaria del **GATT** (Acord General sobre Aranzels i Comerç) elaborà una nota en la qual s'establia una classificació dels sectors de serveis; és l'anomenada Llista de Classificació Sectorial dels Serveis del Document GNS/W/120.⁴ Aquest document és més una llista destinada a facilitar les negociacions comercials que una classificació estadística. Tanmateix, per contribuir a una delimitació clara de cada subsector de serveis, cadascun d'aquests subsectors es va fer correspondre a un codi de la **Classificació Central de Productes de les Nacions Unides** (CCP).

Finalment, un nou pas endavant en la normalització de les estadístiques sobre els intercanvis internacionals de serveis i en la cobertura de les seves influències va estar l'elaboració, l'any 2002, del *Manual d'Estadístiques del Comerç Internacional de Serveis*, promogut per les **Nacions Unides** (NU), la **Comissió de la Comunitat Europea** (CCE), el **Fons Monetari Internacional** (FMI), l'**Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic** (OCDE) i l'**Organització Mundial de Comerç** (OMC).

El *Manual* diu el següent en la seva presentació: «És un primer pas important per a atendre la demanda creixent que s'observa en governs, empreses i analistes respecte a les estadístiques més pertinents, detallades i internacionalment comparables sobre aquest comerç de serveis. Es fa especial esment a les necessitats d'informació estadística per a les negociacions i els acords comercials internacionals.»

El *Manual d'Estadístiques del Comerç Internacional de Serveis* «és un primer pas per a atendre la demanda creixent respecte a les estadístiques més pertinents, detallades i internacionalment comparables sobre aquest comerç de serveis».

El marc del *Manual* té dos components fonamentals per a descriure les operacions del comerç internacional de serveis:

- ▶ Les operacions entre residents i no residents.
- ▶ Les operacions de comerç de serveis realitzades a través de l'activitat de filials estrangeres.

El marc estadístic del *Manual* respecte a les operacions entre residents i no residents està basat en la cinquena edició del *Manual de la Balança de Pagaments* de l'FMI (MBP5). L'MBP5 presenta el marc conceptual de les estadístiques sobre la balança de pagaments. Aquest document comptable resumeix, de manera sistemàtica, respecte a un període determinat, les transaccions efectuades entre els residents d'un país i els residents a la resta del món.

Les transaccions que enregistra la balança de pagaments comprenen els intercanvis que tenen per objecte béns, serveis, rendes i transferències corrents i crèdits i obligacions amb la resta del món.

Les estadístiques de l'MBP5 estan organitzades amb una estructura coherent per a facilitar llur utilització i adaptació a nombroses finalitats, entre les quals –com diu el mateix *Manual*– «la formulació

de polítiques, els estudis analítics, les projeccions, les comparacions bilaterals de determinats components o de transaccions totals i les agregacions regionals o mundials».

Les estadístiques de l'MBP5 estan organitzades amb una estructura coherent per a facilitar-ne la utilització i l'adaptació a nombroses finalitats.

L'MBP5 té un marc conceptual comú amb el **Sistema de Comptes Nacionals, 1993 (SCN93)** de les Nacions Unides. L'SCN93 presenta un compte amb la resta del món (compte d'operacions exteriors), dins del qual figura un compte de béns i serveis amb l'exterior en el qual s'enregistren, per separat, el comerç de béns i el comerç de serveis.

El *Manual d'Estadístiques del Comerç Internacional de Serveis* proposa també una Classificació Ampliada de la Balança de Pagaments de Serveis (CABPS), que és un subsistema força desagregat de la classificació de serveis de l'MBP5,⁵ per tal de millorar la precisió de les estadístiques en aquest àmbit del comerç internacional de serveis.⁶

Les firmes de serveis estableixen, amb una freqüència creixent, filials a l'estranger per a prestar aquells serveis als seus clients forans que exigeixen una interacció més freqüent i intensa entre el proveïdor i el consumidor.

Seguint el sistema de l'AGCS, les vendes dutes a terme en un país per filials estrangeres estan compreses en l'expressió «comerç internacional de serveis». No obstant això, aquestes filials estrangeres són entitats residents en el país amfitrió; per tant, les vendes que realitzen en aquest país no s'enregistren en els comptes de la balança de pagaments, que només inclou les transaccions entre residents i no residents. Les estadístiques sobre el comerç de filials estrangeres han estat concebudes per a copsar aquest tipus d'informació.⁷

Aquestes estadístiques mesuren la presència comercial a l'estranger de proveïdors de serveis a través de filials en mercats exteriors, i, per tant,

estretament vinculades amb les estadístiques sobre les inversions estrangeres directes.

L'ideal seria poder distribuir les variables del comerç de serveis sobre la base de l'activitat dels productors (o bé sobre la base dels productes que realitzen i venen). Tanmateix, algunes variables del comerç de filials estrangeres (com el valor afegit i l'ocupació) no es poden determinar per productes amb les estadístiques que actualment es tenen a l'abast. En aquest sentit, el *Manual d'Estadístiques del Comerç Internacional de Serveis* recomana que les variables del comerç de serveis de filials estrangeres es classifiquin per activitats, segons les categories de la **Classificació Industrial Internacional Uniforme d'Activitats Econòmiques**, 3ª reunió (CIIV) (148).⁸

El *Manual d'Estadístiques del Comerç Internacional de Serveis* recomana que les variables del comerç de serveis de filials estrangeres es classifiquin per activitats.

Les estadístiques sobre el comerç de serveis de filials estrangeres estan compreses en el marc general de l'SCN93 i compleixen també les convencions de l'MBP5.⁹ A l'SCN93 es defineix l'empresa d'inversió directa com «una empresa constituïda o no com a societat en la qual un inversor resident en una altra economia és propietari del 10 % o més de les accions ordinàries o del dret a vot (en una empresa constituïda com a societat) o equivalent (en una empresa no constituïda com a societat)».¹⁰

Els intercanvis comercials de serveis

Panoràmica mundial

L'any 2005, els intercanvis comercials internacionals de serveis representaven al voltant d'una cinquena part del conjunt dels intercanvis de béns i

de serveis a nivell mundial. Aquesta proporció contrasta, sens dubte, amb el pes econòmic de les activitats terciàries (que aporten més de les dues terceres parts del valor afegit generat en l'economia mundial). Aquestes xifres són les que, habitualment, s'addueixen a l'hora de considerar que els serveis són, en general, activitats poc propenses a l'obertura a mercats internacionals.

Tanmateix, algunes evidències semblen posar en dubte aquesta darrera afirmació. Així, en el darrer període, els serveis han estat el component del comerç internacional que ha mostrat un dinamisme més accentuat i, en els anys 1997-2005, el creixement del comerç internacional de serveis fou d'un 35,7 %, superior al creixement internacional de béns (que fou d'un 34,9 %).

En aquest fort impuls del comerç internacional de serveis hi ha influït, ultra el pes (creixent) del sector, l'impacte dels progressos tecnològics (en la informàtica i en les comunicacions, especialment) que han permès que certs serveis –sobretot els que es basen, totalment o parcial, en la transmissió de continguts d'informació– puguin ser ara negociables a nivell internacional. A més, com ja s'ha dit, una bona part dels serveis han esdevingut uns elements essencials –com a *inputs* intermedis– per a la producció de la majoria de béns i també dels mateixos serveis.

En el darrer període, els serveis han estat el component del comerç internacional que ha mostrat un dinamisme més accentuat.

En aquest darrer període, els canvis també han estat significatius a nivell de l'estructura territorial i sectorial del comerç internacional.

El comerç internacional de serveis està molt concentrat en un conjunt de països i d'àrees econòmiques. Els quinze principals territoris concentraven, l'any 2005, poc més de les tres quartes parts del total d'aquest comerç. La UE-15 és l'àrea econòmica que disposa de la major quota mundial en el comerç de serveis –un 25,8 % del total–, seguida

dels Estats Units –amb un 20,2 %– i, a força més distància, del Japó –amb un 6,8 %.¹¹

La UE-15 és l'àrea econòmica que disposa de la major quota mundial en el comerç de serveis, seguida dels Estats Units i, a força més distància, del Japó.

Aquest percentatge va augmentar en el període 1997-2005, en el cas de les dues primeres àrees econòmiques: la UE-15 –del 24 % al 25,8 %– i els Estats Units –del 19,6 % al 20,2 %–, mentre que la quota del Japó es va reduir del 9 % al 6,8 %.¹²

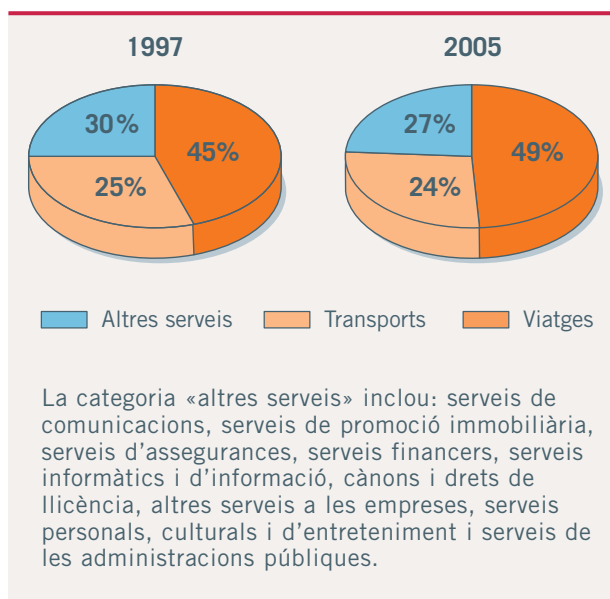
Els intercanvis comercials internacionals de serveis de la UE-15 amb la resta del món van progressar en un 39,6 % durant els anys d'aquest període. En aquesta etapa, la UE-15 va enregistrar uns excedents importants en el comerç de serveis, especialment des de l'any 1999. Del 1997 al 2005, aquest excedent va augmentar en un 56 %, mentre que l'excedent dels Estats Units, en aquest mateix període, es reduí d'un 83,6 %. Tanmateix, l'any 2005, l'excedent de la UE-15 en el comerç mundial de serveis era encara un 34,9 % inferior al que tenia l'economia dels EUA.

Els Estats Units són, de llarg, el principal soci comercial de serveis de la UE-15. L'any 2005, el 32,5 % de les exportacions totals de serveis de la UE-15 tenien com a destinació aquest país, i el 32,3 % de les importacions en provenien.¹³

Les categories de serveis que han augmentat més el volum de comerç internacional han estat els serveis informàtics i d'informació, els financers i d'assegurances, i els altres serveis a les empreses.

En el període considerat, les categories de serveis que han evidenciat increments més importants en el volum de comerç internacional han estat els serveis informàtics i d'informació,¹⁴ els serveis

Gràfic 1. Evolució dels intercanvis internacionals de serveis (en %)

Font: FMI. World Economic Outlook. 2008.

▲ Els viatges són el primer sector en els intercanvis internacionals de serveis.

financers i d'assegurances, i els altres serveis a les empreses; en detriment, relativament, dels transports i dels viatges (gràfic 1).

Algunes dades referents a Catalunya

Aquestes tendències a nivell mundial es veuen confirmades a nivell de Catalunya. Segons les dades que proporcionen les taules *input-output* de Catalunya dels anys 1987 i 2005, els serveis representen una part minoritària de la xifra d'exportacions totals, com es pot veure a la taula 1. L'any 1987, aquestes exportacions de serveis eren un 18,7 % del total (un percentatge molt inferior a la proporció del valor afegit brut de l'economia catalana que representaven les activitats terciàries: un 52,8 %). Tanmateix, aquell percentatge va augmentar, significativament, en el darrer període: l'any 2005, la quota de les exportacions de serveis havia augmentat fins al 27,3 % (mentre que la proporció dels sectors en el valor afegit total havia assolit, aquest any, el 67,4 %). En contrast, la indústria, que

Taula 1. Distribució percentual del VAB (Valor Afegit Brut) i de les exportacions dels grans sectors de l'economia catalana. 1987 i 2005

	1987		2005	
	VAB	Exportacions	VAB	Exportacions
Sector Agrari	2,47	1,70	1,20	0,95
Indústria	38,85	84,65	21,26	71,77
Construcció	5,90	0,00	10,17	0,00
Serveis destinats a la producció	34,59	13,21	44,39	26,00
Altres serveis	18,20	0,45	22,99	1,28
TOTAL	100,00	100,00	100,00	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat, Taules Input-Output de Catalunya, 1987 i 2005

Taula 2. Percentatge de les exportacions sobre l'output total dels grans sectors de l'economia catalana. 1987 i 2005

% d'exportacions sobre l'output total

	1987	2005
Sector Agrari	8,92	11,06
Indústria	35,65	39,49
Construcció	0,00	0,00
Serveis destinats a la producció	11,75	19,06
Altres serveis	0,88	2,33
TOTAL	22,76	24,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat, Taules Input-Output de Catalunya, 1987 i 2005.

representava, l'any 1987, el 38,9 % del valor afegit de l'economia catalana, concentrava el 84,7 % del total de les exportacions. No obstant això, aquestes proporcions havien minvat l'any 2005: el valor afegit aportat per les activitats industrials fou d'un 21,3 %, i la part de les exportacions de béns industrials, un 71,8 % del total.

Cal destacar que les activitats de serveis destinats a la producció¹⁵ són les activitats terciàries que han mostrat una tendència més gran a l'obertura internacional: d'un 13,2 % de les exportacions l'any 1987, al 26,0 % l'any 2005. Els altres serveis, en canvi, tenen una participació residual en el comerç exterior.

A Catalunya, en el període 1987 - 2005, els serveis a la producció han doblat el seu pes en relació amb les exportacions totals.

La taula 2 permet comprovar que, en el període considerat, les activitats de serveis van augmentar considerablement la part del seu output total destinada a exportacions: en el cas dels serveis destinats a la producció, d'un 11,8 % a un 19,1 %, i en el cas dels altres serveis, d'un 0,9 % a un 2,3 %. L'augment de la quota de les exportacions en l'output total industrial també va créixer, però en una proporció més moderada, d'un 35,7 % a un 39,5 %.

La inversió estrangera directa en les activitats de serveis

Panoràmica mundial

L'estructura de la **inversió estrangera directa** (IED) també ha canviat en les darreres dècades, a favor dels serveis.¹⁶ Al principi de la dècada dels anys setanta del segle xx, aquest sector aplegava una quarta part del volum acumulat mundial de la IED. El 1990, aquesta proporció se situava al voltant del 49 %, i l'any 2003 el percentatge arribava al 60 %.¹⁷ En aquest període 1970-2003, el percentatge del sector manufacturer en el volum acumulat mundial de la IED havia baixat del 42 % al 34 % i, en el cas del sector primari, del 9 % al 6 %.

La principal via d'internacionalització dels serveis és la implantació permanent en el país de destinació, mentre la importància del comerç transfronterer és menor.

Aquests resultats evidencien que la pauta d'internacionalització del sector de serveis és diferent de la dels sectors productors de béns: en aquell sector, la via principal és a través de la implantació d'una presència comercial permanent en el país on s'han de prestar els serveis, mentre que, com s'ha vist abans, la importància del comerç transfronterer és molt menor (en termes relatius). Les raons d'aquesta pauta d'internacionalització estan lligades, bàsicament, a la mateixa naturalesa de la prestació de molts serveis que requereix, com s'ha esmentat més amunt, la interacció –i, per tant, la proximitat física– entre proveïdors i usuaris dels serveis.

La composició de la IED en el sector de serveis també està canviant. Fins fa poc, la inversió estava concentrada en el comerç i en els serveis financers que, l'any 2004, encara absorbién el 47 % del volum acumulat total de les entrades d'IED en el sector de serveis (en comparació amb el 65 % de

l'any 1990). Tanmateix, entre aquests dos anys, el sector de telecomunicacions, el sector d'energia elèctrica, gas i aigua, i el sector de serveis a les empreses han passat a ocupar una posició molt més destacada en els fluxos d'IED.¹⁸ En aquest darrer sector, les entrades d'IED han duplicat la seva importància (i han passat de representar el 13 % del total l'any 1990, a assolir el 26 % el 2004).

Aquests canvis responen no tan sols a l'augment del pes dels serveis en el conjunt de l'economia i a la progressiva internacionalització de moltes d'aquestes activitats (especialment a través de la modalitat de presència comercial permanent a l'estranger), sinó també a la modificació del patró d'internacionalització.

Tradicionalment, la inversió estrangera directa en el sector de serveis havia estat una inversió feta amb una finalitat de penetració en els mercats exteriors i la duïen a terme les empreses per tal de donar suport o complementar la seva producció a l'estranger o la comercialització dels seus productes. La IED es concentrava, doncs, en les activitats financeres o d'assegurances i en les activitats de transport.

Si bé aquest patró de la IED en el sector de serveis roman encara vigent, hi ha mostres prou evidents que s'estan produint alguns canvis significatius. Recentment, els proveïdors de serveis inverteixen cada cop més a l'estranger, no tan sols per garantir (financerament o comercialment) la fluïdesa de les transaccions –en general manufactureres–, sinó també, i de manera creixent, per abastar nous mercats per als seus serveis i per afirmar els seus propis avantatges competitius. Aquests proveïdors construeixen o consoliden, en molts casos, una marca o una representació a nivell internacional.¹⁹

Els proveïdors de serveis inverteixen cada cop més a l'estranger, no tan sols per garantir la fluïdesa de les transaccions, sinó també per abastar nous mercats per als seus serveis i per afirmar els seus propis avantatges competitius.

La diversificació dels canvis d'internacionalització de les activitats de serveis és, així mateix, una altra manifestació del canvi d'aquesta pauta. En aquest sentit, s'insinuen tres altres modalitats de globalització dels sectors –a part de la IED– que són les fusions i adquisicions transfrontereres, els acords que no preveuen cap tipus de participació accionària²⁰ i els sistemes de producció integrada a nivell internacional.²¹

Algunes dades referents a Catalunya

La taula 3a mostra la distribució percentual de la inversió estrangera a Catalunya segons els grans sectors econòmics de destí. S'hi pot comprovar

que, en els dos períodes considerats 1993-2000 i 2001-2008, una part majoritària d'aquests fluxos d'inversió directa va anar als sectors terciaris: un 53,0 % i un 59,4 %, respectivament.²² En aquests dos períodes, la proporció de la inversió estrangera directa al sector industrial va minvar i va passar del 42,3 % durant el període 1993-2000 al 35,6 % durant el període 2001-2008.

La taula 3b mostra que l'evolució de la inversió catalana a l'estranger per sectors de destí va tenir un comportament força semblant a l'anterior. Tanmateix, en aquest cas, el pes de la inversió va minvar, relativament, en el cas del sector de serveis, especialment per la reducció del percentatge destinat al sector de serveis a la producció, que va

Taula 3a. Distribució percentual de la inversió estrangera directa feta a Catalunya.

Per grans sectors de l'economia

	1993-2000		2001-2008	
	milers d'€	%	milers d'€	%
Sector Agrari	88.636	0,63	67.537	0,37
Indústria	5.996.565	42,33	6.575.402	35,60
Construcció	572.320	4,04	849.098	4,60
Serveis destinats a la producció	6.621.166	46,74	9.187.759	49,74
Altres serveis	887.960	6,27	1.792.419	9,70
TOTAL	14.166.649	100,00	18.472.216	100,00

Taula 3b. Distribució percentual de la inversió estrangera directa catalana feta a l'estranger.

Per grans sectors de l'economia

	1993-2000		2001-2008	
	milers d'€	%	milers d'€	%
Sector Agrari	2.527	0,02	47.240	0,13
Indústria	6.005.974	40,05	15.713.049	42,55
Construcció	146.532	0,98	1.002.915	2,72
Serveis destinats a la producció	8.274.264	55,18	18.163.037	49,18
Altres serveis	565.543	3,77	2.004.649	5,43
TOTAL	14.994.840	100,00	36.930.890	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministerio de Industria, Turismo y Comercio de España.

caure des d'un 55,2 % del total a un 49,2 % entre ambdós períodes.

Conclusions

El registre dels fluxos comercials i, també, dels fluxos d'inversió directa de serveis ha estat precari fins a l'inici de la dècada actual. La manca d'una conceptualització adequada de les transaccions internacionals en el sector terciari i la manca d'una base estadística apropiada sobre aquests intercanvis ha alimentat la creença que aquestes activitats de serveis tenen una escassa vocació internacional. Però això és només una veritat a mitges, que una millor consideració teòrica i empírica del fenomen

està redimensionant d'una manera més precisa. La internacionalització de les activitats de serveis és una tendència que s'ha anat afermant durant les dues darreres dècades en la major part de les economies desenvolupades.

La manca d'una conceptualització adequada de les transaccions internacionals en el sector terciari i la manca d'una base estadística apropiada sobre aquests intercanvis ha alimentat la creença que aquestes activitats de serveis tenen una escassa vocació internacional.

EZEQUIEL BARÓ

Doctor en Ciències Econòmiques i Empresarials.

Professor d'Economia Aplicada de la UB i soci de BCF-Consultors.

Especialista en economia dels serveis, el 2009 va publicar *La Nova Indústria: el sector central de l'economia catalana*.

És membre del Réseau Espaces et Services (RESER) i del Services World Forum.

Notes

1. Els principals objectius generals són el principi del tracte de nació més afavorida i el principi de transparència.
2. Els compromisos específics, en relació amb l'accés als mercats, amb el tracte nacional i amb qualsevol altre tema s'especifiquen i es consoliden en llistes nacionals resultants de les negociacions.
3. Per a la definició d'aquests modes de subministrament, vegeu en aquest mateix número de Paradigmes l'article de Juan R. Cuadrado-Roura.
4. El document GNS/W120 inclou dotze grans categories de serveis: serveis prestats a les empreses, serveis de comunicacions, serveis de construcció i serveis d'enginyeria annexos, serveis de distribució, serveis d'ensenyament, serveis relacionats amb el medi ambient, serveis financers, serveis socials i de salut, serveis de turisme i serveis relacionats amb els viatges, serveis de lleure, culturals i esportius, serveis de transport i altres serveis no inclosos anteriorment.
5. L'MBP5 inclou onze categories normalitzades principals de serveis. Aquests onze components s'ajusten bé (amb certes excepcions) als productes inclosos en l'AGCS que s'han esmentat abans.
6. La convergència necessària de les classificacions de productes de la indústria i dels serveis, amb finalitats de comparació, s'ha assolit, en aquest cas, amb la correspondència existent entre aquesta proposta de CABPS i la Classificació Central de Productes, versió 1.0 (CCP). La CABPS és, de fet, una desagregació de la Classificació conjunta de l'OCDE i d'Eurostat sobre el Comerç de Serveis (que està també vinculada, estretament, a l'MBP5).

7. A més, aquestes estadístiques comprenen un conjunt d'altres indicadors que permeten avaluar diversos aspectes del fenomen de la mundialització. A aquest objectiu, s'hi ha afegit, recentment, el *Manual d'Indicadors de la Mundialització* de l'OCDE.
8. La CIIV és una classificació normalitzada de les activitats econòmiques productives. En aquesta classificació, un sector d'activitat es defineix com un conjunt d'unitats de producció dedicades primordialment a activitats productives de la mateixa naturalesa (o de naturalesa similar). La CIIV és una eina bàsica per a garantir la comparabilitat internacional de les dades en una àmplia gamma d'estadístiques econòmiques i socials que inclouen les variables de producció, de valor afegit, d'ocupació i d'altres estadístiques econòmiques.
9. També s'adeqüen en la Definició Bàsica de les Inversions Estrangeres Directes (DB3) de l'OCDE (Benchmark Definition of Foreign Direct Investment), a la CCP (versió 1.0) i a la CIIV, rev.3 per a les classificacions de productes i d'activitats econòmiques i a les normes de l'OIT per a les variables relatives al treball.
10. «Les empreses d'inversió directa comprenen les entitats que s'identifiquen com a *filials* (en aquest cas, l'inversor disposa de més del 50 % del capital), *vinculades* (l'inversor disposa del 50 % o menys) i *sucursals* (empreses no constituïdes com a societat de propietat total o conjunta) que són propietat directament o indirectament de l'inversor.» A més, les empreses sota control estranger, d'acord amb la definició de l'SCN93, comprenen les filials i sucursals, però les empreses associades poden estar-hi incloses o no segons una avaluació qualitativa d'aquell control estranger.
11. La UE-15 és el principal exportador de serveis (un 26,8 % del total), però també n'és el principal importador (un 24,8 %). Cal remarcar que més d'un 50 % dels intercanvis internacionals de serveis es duen a terme entre els estats membres de la UE (intercanvis intraUE).
12. L'evolució de la quota de certs països emergents mostra un creixement notable, especialment en el cas de la Xina (del 2,5 % al 3,7 %) i de l'Índia (de l'1 % a l'1,4 %).
13. Respecte als Estats Units, la UE-15 presentava, l'any 2005, importants excedents en les categories principals de serveis: transports, viatges i altres serveis. Altres socis importants de la UE-15 en el comerç de serveis són Suïssa, el Japó i Noruega (amb tots aquests països, la UE-15 enregistra excedents importants). En canvi, el comerç de serveis d'aquesta àrea econòmica amb la Xina (continental) i l'Índia és molt inferior.
14. Segons dades de l'OCDE, el comerç d'aquesta mena de serveis ha augmentat a una taxa anual mitjana del 17 %. També ha crescut molt el superàvit comercial en les activitats de serveis immobiliaris i d'obres públiques, i en els serveis de les administracions públiques. En canvi, en els serveis de comunicació, en els serveis personals, culturals i d'entreteniment, i en el cas dels cànons i drets de llicència, l'evolució ha estat negativa en tot el període de 1997-2005. En el cas dels transports, llevat dels transports aeris, tots els altres modes han presentat dèficits importants. La categoria de viatges només ha tingut un excedent l'any 1997, però després ha acumulat dèficits creixents.
15. Els serveis destinats a la producció són aquells les prestacions dels quals formen part, en una proporció prou alta, dels *inputs* intermedis de la major part dels sectors de l'economia. Segons Eurostat, els serveis destinats a la producció estan integrats pels serveis comercials, els serveis de distribució d'energia elèctrica, gas i aigua, els serveis de transport i comunicacions, els serveis financers i d'assegurances i els serveis a les empreses.
16. Vegeu: UNCTAD: *Informe sobre les inversions en el món, 2004*, que, significativament, duu per títol *El gir cap als serveis*.
17. Aquest percentatge representava, l'any 2002, un volum de 4 bilions de dòlars.
18. Entre el 1990 i el 2004, el volum acumulat de la IED en el sector de producció i distribució d'energia elèctrica, gas i aigua es multiplicà per 14, en el sector de telecomunicacions, transports i serveis auxiliars del transport per 16, i en el sector de serveis a les empreses per 9.
19. El fort increment de la IED en el sector de serveis a les empreses en la darrera dècada respon a aquesta nova pauta d'internacionalització.
20. Com són les franquícies, els contractes de gestió o els acords de col·laboració. Aquesta modalitat d'acords és força apropiada per a moltes activitats de serveis els avantatges competitius de les quals es fonamenten en tecnologies *soft* i, especialment, en actius intangibles basats en el coneixement. La transferència d'aquests coneixements (sovint codificables) i d'aquestes capacitats pot quedar suficientment emparada mitjançant aquells acords que no requereixen una participació accionarial.
21. Aquestes formes d'inversió són freqüents en les activitats d'hostaleria i restauració, en el comerç minorista, en les activitats de lloguer d'automòbils i en moltes activitats de serveis a les empreses (auditoria, serveis jurídics i altres serveis professionals).
22. El desenvolupament de sistemes de producció integrada a nivell internacional és, actualment, encara incipient en el sector de serveis. Tot i el creixement i el progressiu predomini de la IED en el sector de serveis, aquestes activitats mantenen un índex de transnacionalització força inferior al de les activitats manufactureres. Tanmateix, hi ha ja indicis que la producció internacional de serveis està evolucionant, en aquest sentit, en una direcció força similar a la producció internacional de béns. En aquests dos períodes, la major part de les inversions estrangeres en serveis a Catalunya han anat a parar al subsector de serveis destinats a la producció: un 46,7 % durant el període 1993-2000, i un 49,7 % durant el període 2001-2008.